Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Emne kode/*Course code:* JUS 100

Eksaminand nummer/*Examinee number:* 17

Dato og år/*Date and year:* 08.12.2014 Ark nummer/Sheet *number:* 1 av/of. 10 i alt/total no.

Oppgåve 1. Noreg er med i EØS-avtalen som er eit økonomisk samarbeid mellom EU og EFTA-nasjonane Noreg, ~~Sveits~~ Island og Liechtenstein. Dette sikrar Noreg tilgang til ~~den~~ frie indre marknaden, med dei fire fridomar; fri flyt av varer, tjenester, kapital og arbeidskraft. Dette imot at Noreg følg forpliktelsar i EØS-avtalen. Noreg kan ikkje vere med i lovgjevnadsprosessen, men kan påverke gjennom høyring og lobbyisme, der norske aktørar frontar eigne målsetjingar for beslutningstakarar i EU. Dersom Noreg ikkje held forpliktelsane kan nasjonen bli dømt i EFTA-domstolen.

I EØS-loven 27 november 1992 § 2 første punktum står det: "Bestemmelser i lov som tjener til å oppfylle Norges forpliktelser etter avtalen, skal i tilfelle konflikt gå foran andre bestemmelser som regulerer samme forhold". Dette medførar at norsk lovgjevnad må vike dersom motstrid med Eøs-bestemmelsar. Dei fleste EØS-bestemmelsar kom inn i norsk lov i 1992. Av dette er mange EU-direktiv. Eit direktiv er eit krav om å innføre nasjonale reglar. Dette kan Noreg gjere med å enten henvise til direktivet i ein norsk paragraf, eller skrive det om og gje direktivet i lova norsk form og utsjånad. Dei fleste direktiv blir innført som forskrifter men dei viktigaste har formelle lovers rang mht. Lex-Superiorprinsippet. Noreg har også reservasjonsretten, men den er enno ikkje nytta. Her kan Noreg reservere seg mot å innføre direktiv. Det er viktig å vite om desse direktiva at dei som nemnt opnar opp for nasjonalt handlingsrom. Det gjer ikkje forordningar for EU-medlem.

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Emne kode/Course code: JoS 100

Eksaminand nummer/Examinee number: 17

Dato og år/Date and year: 08.12.2014 Ark nummer/Sheet number: 2 av/of 10 i alt/total no.

EF-domstolen er dømmande for EUs regelverk. Dei driv formålsorientert dynamisk tolkning av lovteksten. Dei kan i større grad enn norske domstolar skape reglar og definere kva som er gjeldande rett. Det viktige momentet her er at denne prosessen skjer kontinuerleg. Ein norsk lovtekst med opphav i EU som er implementert i norsk lov kan derfor endre seg etter EF-domstolen. Dette kan medføre betydelege endringar som norsk lovgjevnad må ta hensyn til.

I norsk rettsystem er forarbeid ei vanleg og viktig rettskjelde. I EU er derimot fortalar tilsvarande for EU-direktiv. Dette betyr at ein norsk lovtekst med opphav i EU dermed retter seg etter fortalen. Den forklarar formål med lova og gjev avklaringar på definisjonar. Den fungerer derfor som viktig tolkningsstøtte og rettskjelde.

Vidare er det ikkje alltid like enkelt å kjenne til kva norske lover og reglar som har opphav i EU. Det er likevel svært viktig å avklare. Privatpersonar som meiner Noreg ikkje følg EØS-bestemmelsar og EU-direktiv kan saksøke den norske stat. Her vil eg bruke Finangersaka som døme. Veronika Finanger saksøkte den norske stat etter å ikkje ha blitt tilkjent erstatning etter å ha sitte på med ein alkoholisert person. Dette er i strid med EF-domstolen og reglar Noreg er forplikta å følgje og derfor fekk ho til slutt erstatning.

Generellt er det verdt å påpeike at EØS-bestemmelsar og direktiv er viktige i norsk lovgjevnad, og er noko lovgivar og lovanvendar må vere bevisst på i søken etter rettskjelder og domfelling.

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Emne kode/*Course code:* JUS 100

Eksaminand nummer/*Examinee number:* 17

Dato og år/*Date and year:* 08.12.2014 Ark nummer/Sheet *number:* 3 av/of 10 i alt/total no.

Oppgåve 2. For å forklare det rettslege innhaldet av uklare omgrep i lovteksten er tolkningsprinsipp viktig. Som bakgrunn for tolkning er det viktig å vite at lovteksten er utforma generellt og for å gjelde i lang tid. Den har også ein fragmentarisk utsjånad og somme uklare begrep. Lovteksten er utforma generellt fordi lovteksten ikkje kan dekke alle moglege tilfelle og ikkje bli for lang. Då blir det for vanskeleg å bruke lovteksten. Lovteksten prøvar ein å gje ein utviklingsdyktig form med begrep som "elektronisk kommunikasjon". Dette begrepet kan vare lenge trass teknologiutvikling, sidan alt er i hovudsak "elektronisk kommunikasjon". Vidare er det ord med flytande ordgrense som "by" og tvetydige ord som "bord". Lovgjevinad endrar seg med tida, og gamle lover bør lesast med "oldeforsbriller". Nye lover er utforma med eit moderne innhald.

For å tolke er utvalgelsen av rettskjelder dei praktiske prosessen. Desse kjeldene er: Lovteksten, forarbeid, rettspraksis, private praksis, andre myndigheiters praksis, juridisk teori og reelle hensyn. Dei tre førstnemnde er av særleg betydning og dei to første tjenar lovgjerans formål. Å bruke tidlegare dommar som rettskjelde er rettspraksis. Her vil eg benytte "Multedommen" som dømte for å illustrere relevans, slutning og vektprinsipp. Dette utan å gå altfor detaljert til verks.

5 personar vart anmelde etter å ha plukka med seg nokre liter multer i Saltendistriktet i Nordland. Dei vart dømde etter Straffelova [illegible] §400 jfr §399 jf. Friluftslova 28 juni 1957 nr 16 §5 tredje punktum gjeld "for multer på multebærland i Nordland, Troms og Finnmark" som eit spessielt vilkår.

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Emne kode/Course code: JUS 100

Eksaminand nummer/Examinee number: 17

Dato og år/Date and year: 08.12.2014 Ark nummer/Sheet number: 4 av/of 10 i alt/total no.

Dette valde lovanvendar å sjå på i tillegg til ein tidlegare dom som omhandla begrepet "multebærmyre". Her såg lovanvendar to begrep: "multebærmyre" og seinare "multebærland" som han måtte tolke. Jfr. Fril 28 juni 1957 nr 16 §§ tredje punktum er "Nordland, Troms og Finnmark" eit spesielt vilkår. Desse forholda leia fram til lovanvendars konklusjon. Han meinte området måtte ha ein viss storleik, ha rikhaldighet av økonomisk betydning for grunneigar.

Her ser vi først relevansprinsippet. Lovanvendar nytta ein tidlegare dom som omhandla ei multetvist med "multebærmyre". Dette er ei relevant rettskjelde som omhandla saka og er dermed lovleg å nytte. Å bruke til dømes energilova til rettskjelde her vil vere meiningslaust, urelevant og dermed ugyldig som rettskjelde. Vidare brukar lovanvendar slutningsprinsippet, som ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ går til kjernen ved denne oppgåva. Han prøvar å finne meiningsinnhaldet med å sikte begrepa "multebærmyre" og "multebærland". Vidare brukar han tidlegare dom som rettskjelde, og vektlegg det i sin konklusjon. Eg kjenner ikkje til alle rettskjeldene lovanvendar nytta, men dommen om "multebærmyre" fekk her mykje å seie. Dette illustrerar vektprinsippet.

Vi ser her at lovanvendar tolka presiserande sidan fleire tolkningsalternativ av "multebærmyre" og "multebærland" er moglege. Han tolkar også innskrenkande sidan virkeområdet ligg innanfor ordlyden. Vanleg språkforståing tilseier "multebærland" og "multebærmyre" som eit område med multer. Dommens konklusjon har eit snevrare bilete og innskrenkar verkeområde. Dette fordi begrepa ~~er~~ for store i

tydinga og lovteksten utforma for generellt.

Innskrenkande tolkning:

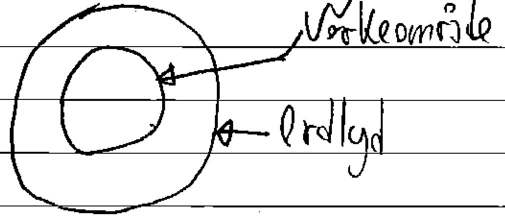

Utvidane (analogisk) tolkning

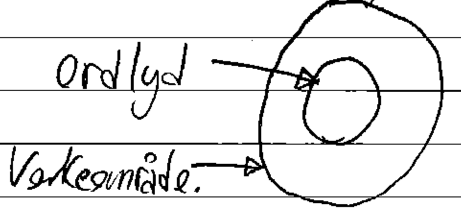

Ein annan måte å tolke på er utvidane og analogisk. Forskjellen mellom desse to er kun grad, at analogisk tolkning er meir utvidane. Her er lovteksten utforma for snevert og manglar spesielle tilfelle. Verkeområdet ligg utanfor vanleg språkforståing, altså ordlyd. Døme på dette er Telefonsjikanedommen der ein person var til ubehag for ein anna med å ringe å drive "Telefonterror". Når lovanvendar skulle tolke dette måtte han sjå om "telefonterror" kunne likne eit vilkår i straffelova. Dette fann han ikkje, og sikta kunne ikkje dommast i forhold til gjeldande rett.

Antietisk tolkning er også eit alternativ. Her er resultatet av tolkinga motsatt lovteksten. Døme på dette er Vergemålsloven 26 mars 2010 nr 9 § 2. "Med personer under vergemål menes personer under 18 år" Dette seier og betingelsar for å vere umyndig. Ei antietisk tolkning vil her vere å slutte at ein person over 18 år er myndig og har vergemål.

Vidare er 3 prinsipp av botedning. Er lovanvendar i tvil gjer Lex-Superior kva regel som gjeld ved motstrid. Lex-Specialies: kva regel som er mest spesiell, og Lex Posterior: at ei ny lov tel meir enn ein gammal.

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Emne kode/Course code: JUS 100

Eksaminand nummer/Examinee number: 17

Dato og år/Date and year: 08.12.2014 Ark nummer/Sheet number: 6 av/of 10 i alt/total no.

Eg vil også nemne Subsumsjonskjønn under tolkning. Dette er synonymt med lovskjønn og regel anvendingsskjønn. Her sjekkar ein om vilkår er oppfylde for å bruke ein uklar regel

Så vil eg ta for meg kva skjønnsutøving er. Skjønns-utøving er å velje innanfor lovens rammer korleis myndigheit skal nyttast. Myndigheiter er evna til å treffe rettsleg bindane avgjersler. Alle reglar har ei "viss-side" og "så-side". Dersom "dei og dei" vilkåra er oppfylde kan ein gjere "det og det". Dette kjem etter tolkningsarbeidet.

Vi har forvaltningsskjønn som er i praksis til dømes at militær-politiet hentar vernepliktige og behandling av konsesjon. Forvaltninga treng flexibilitet for raskt endrande samfunns-forhold, økonomisk og politisk. Døme på dette finn vi i Naturmangfold lova Kapittel V § 48 første ledd: "Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra "et verne vedtak". Dette med at det må følgje "verne vedtakets formål". Andre vilkår er "sikkerhetshensyn" og "hensynet til vesentlige samfunnsinteresser".

Domstolane treng også flexibilitet. Høgsterett driv med straffeutmåling som kan omhandle erstatningssummar.
Eit døme finn vi i: Straffelova 1902 14de kapitel § 147 bokstav b "Med fengsel inntil 10 år straffes den". Vilkåene er hovudsaklig "finansiere terrorhandlinger". Her har domstolene betydelig moglegheit for skjønnsutøving. Ein person som såvidt er delaktig kan straffast mildt. Ein svært delaktig person kan straffast hardt med inntil 10 år.

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Emne kode/Course code: JUS 100

Eksaminand nummer/Examinee number: 17

Dato og år/Date and year: 08.12.2014 Ark nummer/Sheet number: 7 av/of. 10 i alt/total no.

Av dette kan eg totalt oppsumere at å bestemme rettsleg innhald av uklare omgrep i ein lovtekst dreier seg om tolkning. Det går ut på å finne meininga i lovteksten. Dette er kva lovanvendar først brukar og legg grunnlaget for neste steg, nemleg skjønnsutøvinga. Dette handlar om å velje innanfor lovens rammer korleis myndigheit kan nyttast.

Oppgåve 3: Hovudspørsmålet her er om avlivinga av Tina og Tassen er lovleg. Vi må også vite om Anton har grunnlag for å ta livet av hundane.
Utgangspunktet for drøftinga takast i hundelova 4 juli nr 74 kapittel 1 og 5

Først må vi ta for oss om Anton har rett til å gripe inn i situasjonen. I kapittel 5 § 14 b første punktum står det: "Når en hund jager eller angriper tamrein eller husdyr som beiter lovlig (...) kan det utsatte dyrets eier, innehaver eller den som passer dyret, gjøre det inngrep mot hunden som fremstår som nødvendig for å avverge skade"
Eg vil også ta eit anna vilkår her. Om lamma er å rekne som husdyr?
I § 2 bokstav c er husdyr definert som: storfe, sau, geit, hest, gris og fjørfe. Her er ikkje lama lista opp, men det vel eg å tolke som at lova ikkje ønskar å bli for spesiell men å halde seg generell. Alle moglege husdyr ville medført ei for lang liste i lova. Eg tolkar lamaer som husdyr som har same preferansar som andre dyr, som krev beiteområde eller fôring og krev stell og ettersyn. Vilkåret er oppfylt, det vil seie at eg reknar lamaer som husdyr.

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Emne kode/Course code: JUS100

Eksaminand nummer/Examinee number: 17

Dato og år/Date and year: 08.12.2014 Ark nummer/Sheet number: 8 av/of 10 i alt/total no.

Vidare kan vi sporje oss om Anton reknast som "det utsatte dyrets eier, innehaver eller den som passer dyret". Vi er opplyst om at Anton køyrde forbi for å deretter ~~bråstoppe og~~ springe ut med skarpladd gevær. Dette vil eg ikkje tolke som ~~[illegible]~~ "eier" eller "innehaver". At han kjem springande fordi han tilfeldigvis såg hendinga gjer han heller ikkje til "den som passer dyret". Vilkåra er her ikkje oppfylde. ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

Vi spør oss om avlivinga av Tina var lovleg. I §14 d står det at: "Enhver kan på stedet avlive en hund som påtreffes i umiddelbar forbindelse med at den har påført (...) vesentlig skade på (...) husdyr. Vidare står det at "dersom ikke det skadede dyret urettmessig var kommet inn på eiendom som hundeholderen disponerer.
Først må vi finne ut ~~[illegible]~~ om Anton kan reknast som "enhver". Med "enhver" vil eg forstå kven som helst, og gjer vilkåret oppfylt. Anton gjeld som "enhver". Så kan ein spørje seg om ~~[illegible]~~ avlivinga "påtreffes i umiddelbar forbindelse". Vi er opplyst om at Anton handla raskt og skaut Tina med første skotet. Derfor vil eg tolke også dette vilkåret som oppfyllt. Så er spørsmålet om Tina faktisk har voldet "vesentlig skade" på "husdyr". Vi er opplyst om at det var ein Lama som hadde vorte skada og derfor er eit "husdyr" ramma av åtaket. Vi er opplyst om at Lamaen blødde kraftig frå eit bit i bakfoten og halta rundt. Dette vil eg sjå på som ein livsfarleg skade for Lamaen og utvilsomt "vesentlig skade". Vilkåra er oppfyldte så langt og iht lovteksten.

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Emne kode/Course code: JUS 100

Eksaminand nummer/Examinee number: 17

Dato og år/Date and year: 08.12.2014 Ark nummer/Sheet number: 9 av/of 10 i alt/total no.

Neste spørsmål må vere om "det skadete dyret urettmessig var kommet inn på eiendom som hundeholderen disponerer". Det er for oss kjent at ein Lama i panikk klarte å hoppe over gjerdet til luftegården Tina befant seg i. Denne luftegården tilhøyrer Ola Moen og gjeld som "eiendom som hundeholderen disponerer" Dette vilkåret er oppfyllt. Vidare må det avklarast om Lamaen "urettmessig" var komme inn på Ola Moens eigedom. Dette er meir uklart. At Lamaen valde å hoppe over og at Tina reagerte virkar ikkje ussansynleg gitt sakas forhold. Dette virkar for meg naturleg mht dyrs atferd.

Eg vil også her tilføye §1, tredje punktum korleis ~~om~~ ~~[illegible]~~ enkeltpersonar skal forholde seg til hunden ald. "Tilstrekkelig sikkerhet, trygghet, alminnelig ro og orden". Det virkar for meg at sakas forhold er sannsynlege gitt forutsetningane. Vi er kjent med at dyra irriterte seg kraftig over naboskapen, og dette kunne vere unngått. At dyra kom seg over og under gjerdet var noko som sannsynlegvis måtte skje til slutt. Her vil eg tolke Marte Myrås beite med grense til Ola Moens luftegard som problemet. Spesielt luftegarden er klanderverdig slik den vart satt opp sist. Ola Moen har ikkje følgt prinsippa i loven og vilkåra om "sikkerhet, trygghet, alminnelig ro og orden".

Likevel vil eg få fram at Lamaen kom over på ein "urettmessig" måte. Sakas forhold er klanderverdige frå Ola Moens side, men vil ikkje sjå på det som hans skuld at Lamaen kom over. Vilkåret "urettmessig" er oppfylt og med faror då at Antons avliving av Tina på grunn av at Lamaen hamna i Ola Moens luftegard som ulovleg. Då gjeld ikkje også tidlegare forklart vilkår om "det utsatte dyret eier, innehaver eller den som passer på dyret".

Då veit vi allerede her at avlivinga (av Tina) er ulovleg, men eg vel å også sjå på avlivinga av Tassen

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Emne kode/Course code: JUS100

Eksaminand nummer/Examinee number: 17

Dato og år/Date and year: 08.12.2014 Ark nummer/Sheet number: 10 av/of 10 i alt/total no.

I Tassens tilfelle var det ikkje det skada dyret som var urettmessig kome inn på eigedom. Hunden var ikkje skada, og den kom inn på beiteområdet til Lamene, av kva vi er opplyst. Vi har nettopp funnet ut at Adolf ikkje kunne tilkjend som "dyrets eier, innehaver eller den som passer dyret", og då fell forholda i § 14 b bort.
§ 14 d nemnt tidlegare er meir relevant. Her kan altså avlivinga av Tassen vere lovleg dersom dyret har "påført (...) vesentlig skade" på "husdyr".
Av kva vi er kjent var Lamene i beiteområdet trekt seg inn i eit hjørne. Tassen bjeffa. Av dette er vi ikkje kjent med "vesentlig skade" på Lamene (som forklart er husdyr). På den eine sida i Antons favør er det sannsynleg at Tassen kunne ha volda skade. Ein kan spørje seg om det er riktig om Anton bør vente til Tassen har volda skade før han kan skyte hunden. Her har han likevel moglegheit til å avverge ei slik eventuell handling med andre middel enn å skyte hunden. Derfor meiner eg at Anton var for snar på avtrekkaren, når han hadde andre moglegheiter som han i det minste burde forsøkt før han skaut. Vilkåret om "vesentlig skade" er ikkje oppfylt. Avliving av Tassen er dermed ulovleg.

Konklusjonen blir at avlivinga av Tina og Tassen er ulovleg jfr Hundeloven kapittel 5 § 14 bokstav b og d